

CAMPANET

**PRENSA
ORDINA**

publicació de l'O.C.B.

Maig-Juny 1992
Any XI. Núm. 62

LA PINTORA ROSA PALOU

* * *

**SA FARINERA I LA PLAÇA
DE SON BORDOI**

* * *

**UN CAMPANETER A
AUSTRÀLIA**

* * *

**ELS PRESSUPOSTS
MUNICIPALS**

CAMPANET

Revista Bimestral

Edita:
Obra Cultural Balear
Delegació de Campanet

Coordinador:
Antònia Bennàsser Capó

Equip de Redacció:
Joan Buades
Bartomeu Martorell
Jaume Morell
Damià Pons
Miquel Vives

Col·laboradors:
Bartomeu J. Barceló
Francisca Bisquerra
Damià Ferrà-Ponç
Antoni G. Gómez
Maria Antònia Juan
Jaume Ordines
Gabriel Reinés
Pere Antoni Reinés
Catalina Valriu

Fotografia:
Pere March
Jaume Morell
Jaume Nadal
Jaume Ordines
Sebastià Reinés
Arxiu Rev. Campanet

Dibuixos:
Joan Martorell
Rafel Pons
Antoni Ripoll

Portada:
Jaume Ordines

Impressió:
Informacions Llevant

Dipòsit Legal:
P.M. 659/1982

Domicili:
Camí de Son Cabot s/n
Tfn.: 51 62 39

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Preu: 225 pessetes.

SUMARI

	Pàgines
Editorial.....	3
Noticari.....	4
Pressuposts de l'Ajuntament.....	7
Excursions del Consell de Pastoral.....	8
Campanet a la «Gran Enciclopèdia de Mallorca».....	9
Cartes al Director.....	9
De jove a jove. En Sunil.....	10
Rosa Palou, una vida dedicada a la pintura.....	11
Son Bordoi.....	14
Conversant amb Maria Gual «Piu».....	17
Jaume Arrom «Ganús».....	19
El cabrer. Conversa amb l'amo En Josep «Mengo».....	21
Campanet té meravelles.....	23
El BEC informa.....	24
Ecologia domèstica.....	25
Esports.....	26
Agenda de la vila.....	27
Foto retrospectiva.....	28

ADOMAR

ALTA FIDELITAT DIGITAL

JOAN MARTORELL MARTORELL
Carrer Petxino, 9 - 1°. - Tel. 51 63 62

CAMPANET

ESPECIALITAT EN MUNTATGES D'EQUIPS DE MÚSICA D'ALTA FIDELITAT DIGITAL PER: CAFÈS, PUBS, VIVENDES I COTXES DES D'UN SIMPLE ALTAVEU A L'EQUIP MÉS COMPLET DE MÚSICA. LECTORS DE COMPACT DISC, PLETINES, EQUALITZADORS, PREVIS, MESCLADORS, ETAPES DE POTÈNCIA, ALTAVEUS DE DUES I TRES VIES, BAIXOS I SUB-BAIXOS

Tot Gust

San Miquel, 79 - Tel. 51 64 49

CAMPANET

la tenda de moda

EDITORIAL

UNA TASCA DIGNA DE LLOANÇA

Ha acabat el curs al nostre Col·legi Públic. Ha aparegut un altre número de la revista anual «Llapis de colors». Els alumnes de cinquè han guanyat el Premi Baldi-ri Reixac en reconeixement a un dels seus treballs per conèixer el nostre medi: **El bosc de Gabellí**. L'escola pública del nostre poble va ésser una de les primeres que va passar de l'ensenyament en castellà a l'ensenyament en català.

Fer l'ensenyament en català no vol dir només fer l'ensenyament en la nostra pròpia llengua sinó que cal fer una reflexió sobre quins valors bàsics i prioritaris volem transmetre als alumnes. Una escola fonamentada en la ciència ha de partir del coneixement del medi immediat de l'alumne, és a dir, del propi carrer del nin, dels gorrions que netegen el pati de l'escola dels bocins i miques de pa, de les figueres i ametlers dels nostres camps, del poble, etc.

La secular marginació de la llengua catalana del camp de l'ensenyament havia creat una incultura i una ignorància cap a la nostra llengua, manifestada en tots els nivells socials: polítics, educatius, esportius, artístics, etc.

A mida que la llengua catalana ha anat entrant a les escoles illenques s'ha demostrat que la nostra llengua pot ser i ha de ser la llengua d'ensenyament aquí.

A poc a poc, una escola rera altra han anat definint, de forma voluntària, que el català seria la llengua d'ensen-

yament. Ara, amb la posada en marxa de la reforma educativa, totes les escoles hauran de decidir en quina llengua ensenyaran.

Cap ni una de les escoles que fan l'ensenyament en català tornarà enrera, i continuaran el seu procés de normalització lingüística i pedagògica fins a fer tot l'ensenyament en llengua catalana. Es d'esperar que totes les escoles que feien l'ensenyament en castellà per inèrcia, perquè «sempre» s'havia fet així, reflexionin i es decideixin per una escola arrelada aquí, una escola vertaderament científica.

La tasca que desenvoluparen les primeres escoles que es decidiren per un ensenyament en català fou àrdua i feixuga: creació i aportació de materials, adaptació de continguts, investigació didàctica, definició de currículums...

Ara, les escoles que encara fan l'ensenyament en castellà no es poden amagar darrera excuses de falta de materials, de preparació, ni de falta de suport per part dels organismes oficials. Aquests organismes també ho han tengut fàcil, ja hi ha hagut una munió d'escoles -com la del nostre poble- que han obert camí, que poden servir de model per definir quina escola volem, una escola de tolerància i participació enfront d'una escola competitiva i imposada. Enhorabona a l'escola pública de Campanet per la tasca realitzada.

DESIMPER

Productes de neteja

C/ Camí Vell d'Inca, 2

Tels. 51 61 08 - 51 69 89

CAMPANET

Noticiari

ACTUACIONS DEL CRUP DE MÚSICA DE BALL DE BOT

El grup de música de ball de bot de Campanet va actuar a la trobada de balls mallorquins que enguany es va celebrar dia 26 d'abril a Muro. També varen actuar a la popular trobada de balls mallorquins que es va fer a la Festa del Jai, a Búger, dia 3 de maig.

S'HA ACABAT EL CURS DE CATALÀ

Dijous dia 28 va ser el darrer dia de classe del curs superior de català. Aquest curs ha estat organitzat per l'Obra Cultural Balear i patrocinat per la Conselleria de Cultura i l'Ajuntament de Campanet. La professora, Isabel Serra, de sa Pobla, va impartir les classes els dimarts i els dijous. Dia 12 de juny es va fer la festa de clausura de tots els cursos de català organitzats per l'Obra Cultural Balear, amb un bon refresc i un bon ball —gratuïts— a ses Voltes de Palma, amb la música de l'Orquestrina d'Algaida.

L'ATUR A CAMPANET

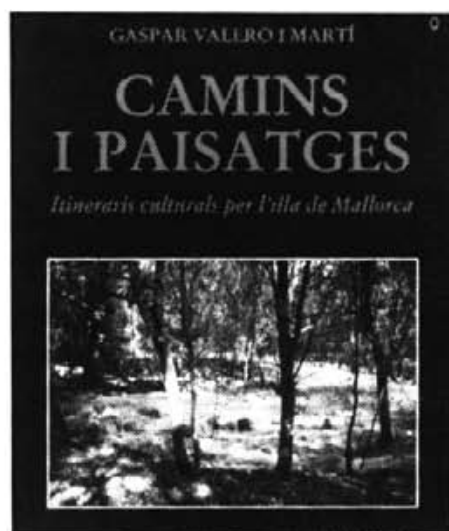
Segons «La Última Hora» del 13 de maig, l'atur a Campanet va esser de seixanta-una persones l'any 1991 i el d'enguany és, almenys ho era en aquella data, de cent. La font d'aquesta informació era l'INEM.

EXCURSIÓ A CABRERA

Els alumnes de sisè, setè i vuitè del Col·legi Públic «Llorenç Riber» visitaren l'illa de Cabrera el 29 d'abril. Precisament va coincidir que era el dia del primer aniversari de la declaració de l'illa com a Parc Nacional.

Els cinquanta-vuit alumnes realitzaren la visita escolar que els responsables del Parc tenen programada amb l'objectiu de donar a conèixer els valors medioambientals i històrics de l'illa.

UNA COL·LECCIÓ TITULADA «LES FONTS UFANES»

Els editors R. i J. Olañeta, especialitzats en l'edició de llibres d'alta qualitat (bens enquadernats i de tipografia molt cuidada) han iniciat una col·lecció sobre temes de Mallorca amb l'obra titulada *Camins i paisatges, Itineraris culturals per l'illa de Mallorca*, realitzada per Gaspar Valleró i Martí.

Per donar nom a aquesta nova col·lecció, els editors han recorregut a un indret que ens és molt entranyable als campaneters: les Fonts Ufanes. És d'agrair que hagin tengut aquest detall amb el nostre poble i que hagin volgut recórrer a un nom de la nostra geografia local per designar una iniciativa editorial a la qual desitjam un camí exitós.

EXPOSICIÓ A SARAGOSSA DE VICENTE PASCUAL

Del 10 d'abril al 10 de maig en V. Pascual Rodrigo va exposar a la capital aragonesa. La mostra havia estat organitzada pel Departament de Cultura de l'Ajuntament de la ciutat. En aquesta ocasió el títol genèric de l'exposició va esser *Obra Dramàtica*. Les pintures que s'hi mostraren duïen la data d'enguany i de l'any passat. Evidentment totes havien estat creades al nostre poble, lloc de residència del pintor d'ençà del 1981. Aquesta vegada en V. Pascual havia passat de la pintura a l'oli a l'acrílica.

El canvi s'ha hagut de produir a la força per raons de salut. Però, la creativitat de l'artista no n'ha quedat afectada negativament, ans al contrari, ha sabut trobar-hi, en l'acrílic, noves riqueses expressives.

Com ja és habitual en les exposicions dels dos germans Pascual, en aquesta ocasió la mostra també ha anat acompanyada de l'edició d'un magnífic catàleg-llibre. Amés dels textos de presentació del batle i de la regidora de cultura de l'Ajuntament saragossà, i de dues fotografies de l'autor i de la reproducció de setze obres, hi ha una extensa entrevista al pintor, en la qual l'entrevistador, en Santiago B. Olmo, fa una referència a Campanet. Tal volta pot ésser interessant deixar-ne constància a la nostra revista. Diu així:

«El entorno de Campanet, el pueblo donde desde hace años reside y trabaja Vicente Pascual en Mallorca, está constituido por una campiña que empieza a hacerse accidentada y a empinarse por las laderas abruptas y rocosas de la Sierra Tramuntana que a modo de un muro ciclópico protege de los fuertes vientos, que trae el mar, las zonas de cultivo de la llanura central de la isla (el Pla). El paisaje se recorta en siluetas contorsionadas de las montañas, configurando una imagen en cierto modo atormentada y romántica».

Pel que hem pogut veure al catàleg, l'obra de V. Pascual continua en la línia dels darrers anys, sempre avançant, però, cap a l'assoliment d'una major essencialitat i perfecció.

En sortir publicada aquesta notícia, en V. Pascual i la seva família estaran a punt de deixar la seva residència a Campanet per una temporada de durada ara com ara desconeguda.

A mitjans de juliol han de partir cap als Estats Units, més concretament a l'estat d'Indiana, perquè el pintor ha obtingut una beca que li permetrà viure una experiència nord-americana que previsiblement ha de resultar-li enriquidora, tan artística com humanament.

La revista «Campanet» els desitja que l'aventura els sigui profitosa. Així mateix els volem dir que ens agradaria que el nostre poble perdurés en el seu record com un lloc al que mai no es pot renunciar a retornar-hi.

LA CORAL SANT MIQUEL VA CANTAR A PORRERES

Dia 14 de març, la Coral Sant Miquel de Campanet i la Coral Miquel Tortell de Muro oferiren un concert a l'Església Parroquial de Porreres, per a les celebracions del seu cinquantenari.

La Coral Sant Miquel hi va cantar aquest repertori: «Vos sou senyor» i «Oh testa Llatzerada!» de J.S. Bach, «Magnificat» de J. Pachelbel i «Gloria Patri» de C.P. Palestrina. Les dues corals cantaren conjuntament l'«Ave verum» de W.A. Mozart i «Al·leluia-Amen» de G.F. Händel. La Coral Sant Miquel fou dirigida per Pere Reynés i l'organista fou Arnau Reynés.

VIATGE ALS ESTATS UNITS D'EN DAMIÀ FERRÀ-PONÇ

El mes de maig la Conselleria de Cultura del Govern Balear va organitzar una exposició de pintors mallorquins a la capital federal, a una seu del Fons Monetari Internacional.

El campaneter Damià Ferrà-Ponç, diputat del PSOE va formar part de la comitiva, encapçalada per la Consellera Maria Antònia Munar, que hi va anar a fer un acte de projecció de la cultura de les Balears.

S'estigueren uns dies a Washington i uns altres a Nova York.

PRESENTACIÓ D'UN LLIBRE D'EN BARTOMEU BELTRAN

Dia 11 de juny, el ministre de Sanitat José Antonio Griñán i l'actriu Charo López varen fer la presentació, en el marc de la Fira del Llibre de Madrid, de la darrera obra

CAIXA DE PENSIONS

"laCaixa"

d'en Bartomeu Beltran Pons. L'ha publicada l'editorial Planeta i el seu títol és **Gufa práctica de la salud**. Es tracta d'un manual útil i senzill en el que es parla de temes diversos: la parella i els seus problemes, l'avorriment sexual, les al·lèrgies, els reumatismes, el control del colesterol,...

El llibre té els mateixos plantejaments d'educació sanitària que els programes que el Doctor Beltran realitza a Antena 3, tant per la ràdio («La Salud es lo que importa») com per la televisió («Viva la salud»).

UN PREMI PRESTIGIÓS PER A L'ESCOLA DE CAMPANET

Els alumnes de cinquè del nostre Col·legi Públic presentaren diversos treballs escolars als Premis Baldiri Reixac que convoca anualment la Fundació Jaume I per a estimular les iniciatives i activitats de l'escola catalana.

Idò bé, un d'aquests treballs ha estat guardonat amb un dels premis concedits per aquesta prestigiosa fundació de Catalunya. L'elegit ha estat el que es titula **Excursió al bosc de Gabellí**. Com es pot suposar es tracta d'un treball d'estudi d'aquest entorn concret del poble que els alumnes havien visitat i observat a la tardor de l'any passat guiats per la seva mestra Aina Capó Marroig.

El premi obtingut ha estat un xec de setanta-cinc mil pessetes que anaven destinades a la compra de llibres en català per a tots els alumnes que realitzaren el treball.

Volem donar la nostra enhorabona als alumnes i a la mestra de cinquè i també al conjunt de l'escola.

EL «LLAPIS DE COLORS» D'ENGUANY

Amb l'acabament del curs escolar el C.P. Llorenç Riber

es produeix l'arribada d'un altre número de la revista «Llapis de colors». I aquest fet ja s'ha donat cinc vegades. El número d'enguany és també un aplec de materials, gràfics i textuais, elaborats pels diferents cursos de l'escola. Hi ha els dibuixos d'animals fets pels alumnes més joves i una anàlisi del poema **La Relíquias** de Joan Alcover fet per na Sònia Capellà. Entremig, les **Rimes de l'Abecedari** dels de segon, **Endevinalles** dels de primer, les **Definicions** dels de quart, l'**Auca de la Natura** dels de tercer, la crònica de l'**Estada a Binifaldo** dels alumnes de cinquè i sisè, la notícia de l'obtenció del Premi Baldiri Reixac per un treball dels alumnes de cinquè, versos dels de sisè, una narració de Tomeu Mairata i Paula Pascual, la crònica de la **Visita a Cabrera** feta per en Rafel Pons.

A més dels treballs dels alumnes, la revista publica un magnífic poema introductori; una editorial; un article d'acomiadament de n'Elvira Ascaso, secretària de la Junta Directiva, després d'haver participat activament durant vuit anys en les tasques de l'APA; i un escrit de l'Ajuntament en el que es dona compte de les realitzacions fetes al llarg del curs.

Tot plegat, cada número de «Llapis de colors» representa una bona ocasió per a poder veure la dinàmica de feina positiva que generen els mestres de la nostra escola i que duen a terme els nostres nins i nines.

VILANOVA — 1: PAPERERIA

VILANOVA — 2: LLIBRERIA

VILANOVA — 3

MOBLES OFICINA

50 28 80 - 50 55 32 - 50 42 29

INCA

PRESSUPOSTS DE L'AJUNTAMENT PER AL 1992

INGRESSOS

Imposts directes	
Urbana.....	11.500.000
Rústica.....	1.000.000
Act. econòmiques.....	4.200.000
Vehicles.....	5.100.000
Plus-vàlua.....	600.000
Total.....	22.200.000

Llicències d'obres.....	4.000.000
--------------------------------	------------------

Taxes i altres ingressos	
Impresos.....	30.000
Documents.....	60.000
Cementeri.....	60.000
Obertura establiments.....	50.000
Clavegueram.....	2.300.000
Fems i neteja.....	8.900.000
Llic. urbanístiques.....	150.000
Aigua potable.....	9.300.000
Taules i cadires.....	100.000
Mercat.....	350.000
Casetes de venda.....	50.000
Ocupació via pública.....	800.000
Multes de trànsit.....	45.000
Multes d'urbanisme.....	5.000
Recàrrecs de constrenyiment.....	200.000
Recursos eventuais.....	400.000
Total.....	22.800.000

Transferències corrents	
Tributs de l'Estat.....	24.600.000
Munpal.....	1.100.000
Empreses públiques.....	800.000
Total.....	26.500.000

Ingressos patrimonials	
Lloguer de finques.....	500.000
Interessos de bancs.....	800.000
Total.....	1.300.000

Subvencions previstes	
Consell Insular (acció social).....	1.000.000
INSERSO (Ajuda a domicili).....	1.100.000
MEC.....	1.000.000
Altres.....	100.000
Total.....	3.200.000

TOTAL DELS INGRESSOS.....	80.000.000
----------------------------------	-------------------

DESPESES

Personal	
Regidors.....	1.800.000
Retrib. bàsiques.....	8.750.000
Retrib. complem.....	5.350.000
Personal laboral fix.....	3.831.000
Personal eventual.....	1.451.000
Altres personal.....	800.000
Gratificacions.....	300.000
Seguretat Social.....	1.800.000
Munpal.....	4.175.000
Assistència mèdica i farmacèutica.....	700.000
Pensions entitat.....	300.000

As. mèdica pensionistes.....	700.000
Complement familiar.....	50.000
Total.....	30.007.000

Béns corrents i serveis	
Infraestructura.....	1.000.000
Conservació edificis.....	800.000
Pla de façanes.....	800.000
Escola, cementeri, esports.....	900.000
Reparació màquines.....	1.400.000
Manteniment cotxes.....	150.000
Informàtica.....	1.600.000
Material d'oficina.....	1.000.000
Llibres biblioteca.....	300.000
Electricitat.....	6.150.000
Combustible.....	500.000
Roba.....	150.000
Neteja.....	100.000
Telèfon.....	502.000
Transports.....	60.000
Assegurances.....	300.000
Atenc. protocolàries i trofeus.....	400.000
Publicitat.....	150.000
Gestor recaptador.....	350.000
Festes.....	3.250.000
Estudis i treballs.....	600.000
Locomoció.....	200.000
Total.....	28.687.000

Interessos de préstec.....	3.500.000
-----------------------------------	------------------

Transferències	
Transferències corrents.....	750.000
Extinció d'incendis.....	668.000
Mancomunitat.....	500.000
Federació d'entitats locals.....	85.000
Serveis Socials	
Treballadora familiar.....	1.000.000
Assistent social.....	850.000
Programes.....	2.000.000
Diversos.....	250.000

Subvencions	
Banda de Música.....	1.000.000
Col·lecció Pla de Tel.....	325.000
Curs de català.....	328.000
Activitats culturals.....	100.000
APA Llorenç Riber.....	400.000
Cursets diversos.....	400.000
Entitats.....	1.000.000
Total.....	9.656.000

Inversions reals	
Pla d'obres i serveis.....	3.200.000
Calefacció escola.....	2.000.000
Maquinària i eines.....	650.000
Mobiliari.....	800.000
Total.....	6.450.000

Passius financers	
Amortització crèdits.....	1.384.000
Devolució dipòsits.....	316.000
Total.....	1.700.000

TOTAL DE LES DESPESES.....	80.000.000
-----------------------------------	-------------------

EXCURSIONS DEL CONSELL DE PASTORAL

S'han acabat les sortides de les excursions organitzades pel consell pastoral. Cada any quan s'acosta s'estiu deixam les excursions per tornar-les a reprendre a la tardor. Des del mes d'octubre fins al juny hem sortit cada mes. Les rutes que s'han fet són les següents:

Dia 13 d'octubre «Baixada a Son Marroig» (Valldemossa)

Dia 9 de desembre «Camí vell Deià-Soller»

Dia 12 de gener «Felanitx-Santuèri»

Dia 10 de febrer «Biniarroi»

Dia 8 de març «Volta al Puig Roig».

Dia 5 d'abril s'havia de fer el Cornador-Soller. Degut al mal temps no es va poder fer la ruta, malgrat tot, sortí un grupet de gent fins a Fornalutx i es passejà sota els paraigües pels carrers del pintoresc poble. Dinàrem a Lluc.

Dia 3 de maig «Comuna de Bunyola»

Dia 14 de juny «Torre d'en Palou» Cala Tuent. Acabà amb un bon dinar, arròs brut, fruita i dolç, i xampany, per celebrar l'acomiadament de solters d'en Guillem «Mora» i na Carolina.

Davant les Cases del Cosconar

Puig des Jon (Orient)

CAMPANET A LA GRAN ENCICLOPÈDIA DE MALLORCA

Fa unes setmanes va concloure la publicació del volum VI de la **Gran Enciclopèdia de Mallorca** que inclou totes les veus situades entre FORNAR i HEREU.

Altra volta la presència de Campanet hi ha estat abundant i d'una riquesa informativa ben notable. Això ha estat possible, ben igual que en els volums anteriors, gràcies a les aportacions que hi fa en Damià Ferrà-Ponç, membre del Consell de Direcció de l'Enciclopèdia.

Com vàrem fer en acabar-se els anteriors volums, us oferim la relació de les entrades que fan referència al nostre poble.

- FORQUES, COMUNA DE SES (pàg. 15)
- FRONTÓ, Es (pàg. 73, fotografia)
- FUNDACIÓ JOAN AMENGUAL PERICÀS (pàg. 88)
- GABELLÍ (Gran i Petit) Pàgs. 108-109, quatre fotografies)
- Galilea, lloc ventós (fragment del poema de Llorenç Riber, pàg. 130)
- GAMET, SON (pàg. 147)
- GARAU, PERE (pàg. 153, reproducció d'una mostra de la seva lletra)
- GARAU, SON (pàgs. 153-154, fotografia i plànol)
- GARCÉS ALEMANY, FRANCESC (pàgs. 162-163, reproducció del quadre (La laveuse)

- CARRETA, SON (pàg. 179, fotografia).
- GARRICÓ, ES TRASTS DES (pàg. 186)
- GASSÓ, SON (pàg. 195)
- GATELL, POU D'EN (pàgs. 199-200, fotografia).
- GELÓS, HORT D'EN (pàg. 223)
- GENER, SON (pàgs 224)
- GEENIP, WILHELMUS GERARDUS VAN-JAMES (Pàg. 229, reproducció del quadre situat a l'entrada de la Casa de Cultura).
- GRANADA, COMELLAR DE SA (pàg. 308, fotografia).
- GRAND HÔTEL (pàgs. 311-312, reproducció d'un fragment de *La ciutat de Mallorques* de Miquel S. Oliver).
- GUERRA DEL MARROC (pàg. 357, reproducció d'un fragment —*Records d'un soldat de la Guerra del Marroc*— del testimoni de Nadal Crespí Alemany «Pou» extret de la conversa publicada per Damià Ferrà-Ponç a *Gent de Campanet* (1986).
- GUERRES CARLISTES (pàg. 381, reproducció d'un fragment —*Oposició dels mallorquins a participar en la tercera guerra carlista* (1873)— procedent del llibre *Treinta años de provincia* (1924) de Miquel S. Oliver).
- GUILLEM, SON (pàg. 387).

CARTES AL DIRECTOR

MANIFEST A FAVOR DEL PARC NATURAL DE LA SERRA DE TRAMUNTANA

La Serra de Tramuntana constitueix l'espai natural més gran i valuós de les Balears. En 80.000 hectàrees hi coincideixen tot tipus de formacions geològiques, comunitats vegetals, espècies animals i un paisatge excepcional.

Igualment la Serra és també un autèntic tresor cultural on s'hi troben elements i conjunts de gran valor arquitectònic, etnològic i històric.

La Serra, però, es troba amenaçada per gran nombre de projectes (urbanístics, d'obres públiques, turístics, etc.) que poden degradar aquest extraordinari espai natural.

Es per això que les entitats i institucions que signam aquest manifest, totes elles de Campanet, municipi de la Serra, reclamam la creació del Parc Natural de la Serra de Tramuntana. Aquest parc ha de contemplar els següents punts bàsics:

1. Ha d'incloure la totalitat d la Serra.
2. Ha de permetre el desenvolupament socio-econòmic

i la millora de la qualitat de vida dels habitants de la Serra.

3. Ha d'assegurar la conservació integral dels valors naturals i culturals de la Serra.

4. Ha d'esser, en definitiva, un parc que faci compatible la projecció dels valors naturals i culturals amb la qualitat de vida dels habitants de la Serra.

Campanet, juliol del 1992

Donam suport a aquest manifest:

- Parròquia de Sant Miquel de Campanet.
- Escola de Ball de Bot de Campanet.
- Ràdio Picornell.
- Revetla Campanetera.
- Partit Socialista de Mallorca. PSM-EN.
- OCB - Revista Campanet.
- Bloc Ecologista de Campanet - BEC.
- Fundació Joan Amengual i Pericàs.
- Col·legi Públic Llorenç Riber.

DE JOVE A JOVE

EN SUNIL

El dimarts 14 d'abril la nostra professora, n'Aina, ens va dir que preparàssim una entrevista a una persona que fos coneguda nostra. Decidírem fer-la al nostre entrenador de bàsquet: en Sunil.

-Bon dia, Sunil!

-Bon dia.

-Quants anys tenies quan començares a jugar a bàsquet?

-En tenia set.

-Com et vares decidir a jugar a aquest esport?

-Perquè veia que era l'únic que m'agradava i com que el meu germà també i jugava, ho vaig provar.

-El trobes divertit?

-Sí, el trob divertit i complex, perquè desenrotlla els peus, les mans i la intel·ligència.

-On vares aprendre a jugar-hi?

-A La Salle, a Santo Tomàs, al col·legi Llorenç Riber i en el Bàsquet Inca.

-Qui te'n va ensenyar?

-Me n'ensenyaren els amics del meu germà, el meu germà i l'entrenador de l'equip en què jug.

-Tens més família que jugui a bàsquet?

-Sí, el meu germà, que ara ja no juga, i la meva germana.

-Jugues amb qualche equip? Amb quin?

-Sí, amb el Bàsquet Inca.

-Quants de temps fa que hi jugues?

-Fa tres anys.

-Et vares emocionar quan jugares el primer partit?

-No!, no em vaig emocionar gens.

-Per què vares decidir anar a jugar a Inca?

-Perquè a Campanet no hi havia equip, ni suficients joves per a formar-ne un.

-D'ençà que jugues amb el Bàsquet Inca l'han expul-

sat qualche vegada per haver comès les cinc faltes?

-Sí, m'han expulsat un parell de vegades.

-Has insultat qualche vegada a l'àrbitre?

-No!

-Qui és el millor del teu equip?

-Tot l'equip

-Te segueix agradant el bàsquet?

-Sí, tenc el mateix entusiasme que quan vaig començar.

-Sou bons? Per què?

-Regulars, perquè de vegades tenim partits bons i de vegades partits desastrosos.

-Que s'ha de fer per ser un entrenador?

-Fer un curs de monitor.

-Com entrenador, quin consell donaries a un jugador per arribar a ser un professional?

-Que tengués moltes ganes de jugar.

-Que faries si arribassis a ser un entrenador professional?

-No crec que arribi tan amunt, i si hi arrib entrenaria un equip i miraria de millorar-lo.

Gràcies, Sunil. Esperam que siguis un professional, i dels bons.

Alumnes de 5è
C.P. Llorenç Riber

Lluís Bennàsar Sampol

TAPISSERIA

ROSA PALOU, UNA VIDA DEDICADA A LA PINTURA

Campanet ha estat un poble molt afavorit per la gràcia de les muses de les belles arts. Som un poble de demografia escassa, però comptam amb una nòmina d'escriptors, músics i pintors que difícilment és igualada en quantitat i en qualitat per cap altre poble de Mallorca que tengui les nostres dimensions.

L'atzar, no volguem aclarir per quines raons, ha estat magnànim amb els campaneters i els ha donat inspiració i habilitat en el maneig de les paraules, dels sons o dels colors.

En el camp de les arts plàstiques, i deixant de banda la possibilitat que fos del poble algun dels anònims autors dels retauls de les nostres esglésies, hi ha quatre noms que mereixen la consideració d'artistes d'importància. El primer en el temps va ésser en Francesc Garcés Alemany (1885-Verrière, França 1973), que va instal·lar-se a París a principis de segle i que va pintar molts de paisatges, entre el realisme i l'impressionisme, de Mallorca, d'Itàlia i de França. Després, hi ha el cas d'en Bernat Morell Bennàsser (1929-1989), dibuixant, retratista i sobretot autor de quadres figuratius de tarannà expressionista i de paisatges de colors encesos. Aquesta dècada passada ha estat la del descobriment com a pintor d'en Pere Alemany Colom (1951), protagonista d'un accelerat viatge que l'ha duit de l'expressionisme figuratiu fins a l'abstracció matèrica. I ens falta un nom per a completar la galeria de pintors il·lustres que han arribat a la vida a qualche casa del nostre poble. Es na Rosa Palou i Rubí. En dir aquest nom ens estam referint a una dona que ha dedicat més de cinquanta anys a la pintura, que ha convertit els paisatges campaneters en protagonistes dels seus quadres a l'oli, que ha exposat més de trenta vegades de manera individual i moltes més en mostres col·lectives, que ha obtingut un bon grapat de premis a Mallorca i a ciutats de la Península,... En definitiva, es tracta d'una pintora nada a Campanet que ha recorregut un llarg i meritori camí artístic, deixant una obra feta que la confirma com una genuïna representant del paisatgisme mallorquí post-impressionista.

La pintura de na Rosa Palou Rubí (1918) té el seu punt de partida en un doble cantament: pel color i pel paisatge de Mallorca. Uns colors canlents i eufòrics, vitals i profundament mediterranis. Uns paisatges que en la seva existència pre-turística eren la plasmació màxima de l'harmonia i de la bellesa que havia modelat el temps a cops de segles i mil·lenis. La naturalesa de la nostra illa és massa bella com perquè hagi estat inevitable que els poetes i els pintors d'aquests darrers cents anys es recreassin en la seva contemplació i representació sent ius de les paraules i els colors. L'obra de la nostra pintora té el seu origen en el post-impressionisme i ha anat evolucionant amb la incorporació de tècniques i de tractaments de la matèria propis de l'expressionisme i fins i tot de l'abstracció. Tot això dóna com a resultat una pintura, figura o paisatge, que té una marcada personalitat. Segons la mateixa Rosa Palou, es tracta d'una pintura essencialista perquè en cada quadre hi ha l'essència, l'ànima de les coses.

De la pintora Rosa Palou els campaneters en sabem massa poques coses. El personatge ha de merèixer la nostra atenció,

La pintora amb la seva mare

tant pels seus cinquanta anys dedicats a l'art com per les obres importants que ha creat. Per aquest motiu hem volgut convertir-la en protagonista a les pàgines de la nostra revista.

ELS ORÍGENS CAMPANETERS

Vaig néixer a Campanet el 7 d'agost de l'any 1918. Ma mare era na Francisca Rubí Gamundí, de «can Muntaner», era molt artista, feia gloses; mon pare, en Miquel Palou Capó, de «can Lluquer», era alt, ros, pareixia un alemany, els seus pares havien estat a So n'Estrany, de casat es va dedicar al comerç de l'oli. Jo vaig néixer a la casa de devora Can Muntaner, a la dreta del començament del Cantó des Càrritx i s'hi entra pel carrer de Sant Miquel. De molt nina ja m'entretenia mirant l'enfront de Cas Poll, a davant ca nostra, que tenia una paret molt tacada. Jo hi recreava la vista en aquelles taques abstractes. Ja tenia imaginació plàstica. Vaig viure a Campanet fins als sis anys. Me'n record de les amigues que tenia: una de «can Borràs», una de «ca na Cusseta», na Margalida de «Son Jan», «Na Slix»,...

Vaig ésser la petita de tres germans. El major nomia Toni, i era set anys més gran que jo, l'altre nomia Rafel i només en tenia quatre més que jo. El major es va quedar el negoci de mon pare. El segon va anar a Madrid a estudiar d'enginyer agrònom. I hi era quan va esclatar la guerra. Vàrem estar tres anys sense tenir noves seves. Primer va estar amagat durant un any i mig, més tard, per poder menjar, es va incorporar a Sanitat. En entrar els nacionals el feren jutge.

ELS ANYS DEL PONT D'INCA

L'any 1924 ens instal·làrem al Pont d'Inca, al carrer

Casa on va néixer (Can Cusseta)

Moragues. Tota la família. A la capital hi havia més vida pels negocis de mon pare. Primer vaig anar al col·legi de les monges agustines i després al de les franceses del Pont d'Inca. Hi anava «la gente bien». Estudiava idiomes. També dibuix. Me'n record d'una monja catalana que me n'ensenyava. En arribar la república es va convertir en «doña Carmen». Pintàvem bodegons, paisatges,... Jo ho feia amb gust i refinament. També vaig estudiar «Teneduría de libros», com si diguéssim comptabilitat. L'any 1936 vaig anar-me'n a examinar a Barcelona. No he exercit mai, però. Vàrem viure al Pont d'Inca fins al 1943.

ELS MESTRES

A Palma ciutat vivírem durant nou anys al carrer Faust Morell. Els anys quaranta vaig fer molts d'estudis de pintura i dibuix: a l'Acadèmia Provincial de Belles Arts, a l'Escola d'Arts i Oficis i amb professors particulars. A en Simeó Cerdà i a en Pere Barceló els vaig tenir de professors. Els vespres anava a aprendre a modelar

amb l'escultor Jaume Mir. També vaig anar durant quatre anys a classes amb el pintor Pere Cáfaro. Em va dir: «tu veus molt bé el color, i això és un do de déu». T'he de dir, però, que jo sempre he estat molt independent. A les galeries del meu germà venien molts de pintors de la península i jo veia molta pintura i n'aprenia els secrets. Passava hores i hores mirant llibres d'art. M'agrada molt la tècnica d'en Miquel Angel, el Greco, que és molt espiritual, molt modern pel seu temps, i en Goya. De vegades m'agraden quadres en particular: de n'Anglada Camarassa, en Joaquim Sunyer, en Joaquim Mir, en Maci-dovsky... He dedicat tota la meua vida a l'art i estic ben contenta d'haver-ho fet així.

LES PRIMERES EXPOSICIONS

A Palma, després de la guerra, no hi havia galeries on exposar. Per això el meu germà Rafel, juntament amb el metge Romaguera, l'any 1946 en va crear una al Pas d'en Quint. Jo hi vaig fer, l'any següent, la meua primera exposició individual. Abans ja havia participat en un parell de col·lectives. A les Galeries Quint, aquest era el seu nom, els anys cinquanta hi vaig exposar quatre vegades més. Esser la germana del propietari de la galeria em va anar molt bé perquè em va permetre conèixer pintors i poder veure molta pintura. I tenir un lloc per a exposar la meua obra. El meu germà va morir-se als quaranta-sis anys, l'any 1962, dia 6 d'abril.

A mitjans dels anys cinquanta vaig decidir pintar l'interior de les coves de Campanet. Era devers l'octubre. Hi anava cada dia i m'encenien els llums tres hores seguides perquè jo pogués pintar. Vaig fer molts de «bocetos» i aquarel·les i més tard, a l'estudi, en vaig pintar molts de quadres.

Els vaig exposar l'any 1957 a les Galeries Quint i el 1958 a la Casa del Llibre de Barcelona. L'any següent també en vaig incloure un parell a una exposició que vaig fer a Madrid. Me'n compraren un.

UNA VIDA DEDICADA A LA PINTURA

Sempre he viscut de la pintura i per a la pintura. He de dir que el fet d'esser una dona, sobretot els primers anys, no em va ajudar gens, va tenir una influència negativa. Perquè eres una dona pareixia com si no poguessis fer una obra tan bona com la dels pintors homes. He pintat molt, molt, durant cinquanta anys. He pintat molts de temes i molts de llocs. He fet paisatges, bodegons, flors, retrats, figures... He estat una pintora figurativa, però per pintar els detalls de les figures i les coses he fet servir tècniques abstractes.

He pintat molts de llocs de Mallorca, especialment de la costa i de la part de la Serra. Ara puc recordar Vallde-

yogur natural
GARANTIA NESTLÉ

EL IOGUR DELS ESPORTISTES

mossa, molt, Fornalutx, Banyalbufar, Campanet, Pollença, Cala de Sant Vicenç, Cala Figuera, ... També he pintat molt Eivissa, sobretot Dalt Vila, durant devuit anys cada any hi vaig anar. I també Formentera. Crec que vaig esser la primera dona que va pintar aquelles dues illes, molt abans que arribassin els turistes jo ja hi anava. La meua temàtica es va ampliar quan els anys setanta i vuitanta vaig començar a fer viatges per diferents llocs del món. A Mèxic, al Perú, al Japó o a Tailandia vaig fer esbossos i, una vegada tornada a Mallorca, els vaig convertir en quadres sobre els paisatges, els personatges o els costums d'aquelles terres llunyanes.

En cinquanta anys de dedicació a la pintura he fet trenta-tres exposicions individuals i he participat a més de vuitanta col·lectives. Han vist la meua pintura a Palma, moltes vegades, a pobles de Mallorca (Felanitx, Inca, Lluçmajor, Deià), a Eivissa, a Barcelona i a Madrid, en dues ocasions a cada ciutat, a Sant Sebastià, a Bilbao i a València. A tots aquests llocs han vist exposicions individuals meves.

Participant en exposicions col·lectives la meua obra encara ha pogut esser vista a molts d'altres llocs: Alacant, Saragossa, Sevilla, Pollença, Castelló, Ciudad Real, Calvià, Alcúdia, Zamora, Sineu, Maó, Almeria, ... i també a Brussel·les i a San Juan de Puerto Rico. I a Mariguac (França), en una Bienal Internacional.

La meua obra ha estat premiada en tretze ocasions i hi ha quadres meus a col·leccions particulars dels Estats Units, Suècia, Anglaterra, Mèxic, Puerto Rico, Finlàndia, Alemanya, França, Austràlia, Suïssa i Espanya. I al Museu d'Art Modern de Barcelona.

Ha estat una via dedicada intensament a la pintura. I n'estic satisfeta.

VIATGES ARREU DEL MÓN

Els meus llocs de residència ha estat Campanet, el Pont d'Inca, Valldemossa i Palma. Devers l'any 1968 ó 69 altra volta vaig viure una temporada a Campanet cuidant el meu pare, que es va voler morir al seu poble. Del 1969 al 1971 vaig viure a Valldemossa, a una casa del pintor Pere Sureda. Hi ha dos pobles a Mallorca que jo estim molt: Campanet i Valldemossa. D'ençà de l'any 1971 he viscut una altra vegada al Pont d'Inca a la casa que va comprar el meu pare. I també he passat temporades molt llargues a s'Arenal.

De temps enrera ja conec moltes ciutats i llocs de la Península. Els darres quinze anys he fet molts de viatges a diferents llocs del món. De nina, a molts d'aquests llocs, ja somniava a anar-hi. El 1976, a França, Monac, Itàlia i Suïssa. El 1977, a França i a Londres, i a Mèxic, a les platges de Cancún, i a Puerto Rico. El 1978, a Tailandia, Singapur, Bangkok, Bali i Hong-Kong. Aquest viatge va durar vint-i-set dies. El 1979, al Perú, Brasil i l'Argentina. El 1980, a Egipte i Israel. El 1982, a l'Índia, el Nepal i la Xina comunista. El 1984, als Estats Units (Califòrnia, el Gran Cañón del Colorado, Washington i Nova York). El 1985, a França, a Lourdes. Som molt devota de la

Mare de Déu. Un altre any també vaig anar a Fàtima. El 1986, a Turquia i Grècia. El 1987, al Marroc. El 1988, a Itàlia, hi he estat tres vegades, a la beatificació d'en Juníper Serra. El 1989, a Londres i Escòcia. El 1990, a Dinamarca, Noruega i Suècia.

He vist molt de món. Sempre hi he anat en grups organitzats per una agència.

UNA OPORTUNITAT PER ALS CAMPANETERS

Per les festes de juliol d'enguany els campaneters tendrem l'oportunitat de veure una selecció representativa de l'obra de na Rosa Palou perquè l'Ajuntament amb molt bon criteri ha decidit incloure al Programa una exposició en homenatge a la pintora. Un encert. Convé que aprofitem l'ocasió ja que els seus quadres no són bons de veure a Campanet. No són gaire abundants a les cases del poble. En part perquè els campaneters no col·leccionen art de veritat, el costum és omplir les parts en quadres de mobleria, i també perquè la pintora no ha tengut gairebé mai la seva residència entre nosaltres.

Els amants campaneters de la bona pintura probablement quedarien satisfets del tot si es pogués aconseguir la formació d'un petit museu que de manera permanent mostrés es mèrits de la seva obra.

Damià Pons i Pons

S'ERA DE SON BORDOI

per Antònia Bennàsser i Capó

Des del s. XVI anaren eixamplant l'àrea urbana de Campanet i el carrer que va a s'Era de Son Bordoi fou un d'ells. Son Bordoi era una possessió. Encara hi ha la casa restaurada al carrer major, a hores d'ara és propietat de n'Antònia Capó «Butxacota». El 1813 Son Bordoi fou el cementiri. El 1929 posaren la primera pedra per construir l'escola graduada. El batle era Jaume Coves.

Reconstruïm i recordem identitats perdudes, també històries d'amor sense interferències. Disposant-nos a fer un petit viatge retornant al passat.

Tots hem gaudit d'alguna manera l'espai de Son Bordoi. Quantes vegades hem pogut contemplar la darrera taca de sol rovellada destacant qualque cosa peculiar! també hem vist moltes i diverses postes de sol deixant passar la fosca transformant Son Bordoi en silenci.

S'era de Son Bordoi fou un gran escenari petjat per parelles d'enamorats i pels que volien enamorar-se. Era un lloc verge! es podia difondre la mirada deixant-la perduda a qualsevol punt de l'horitzó. Solament les escombries que tiraven a les voreres, feien que a poc a poc Son Bordoi s'engrandís. Els nins i nines cercàvem coses que ens servien per jugar: tests de colors, fustestes, fil-ferros, pots, llaunes... Hi havia molts de troncs amuntegats a un costat de s'Era, a devora la serradora. Esperaven el seu torn per esser trosejats. Aquells troncs, serviren molts d'anys pels infants jugar-hi: uns abaix feien base, i un de llarg de través a dalt, convertia aquells troncs amb unes engronsadores extraordinàries, ens engronsàvem de debó, dos o tres a cada part, i... per amunt, i... per avall! ens pareixia que volàvem en l'espai.

Per tot arreu del voltant de s'Era hi havia rossegures per arribar al cap baix, ben llises, ben lluentes de tantes vegades baixar. A un lloc, un rotlle assenyalat per jugar a baldufes. A l'altre punt, uns metres de terra ben neta, amb una ratlla i un petit rotlle per jugar a bolles, a l'altre cap uns quadrats fets en pedres i tests de colors... eren

les cases de les nines, fetes amb tota la il·lusió d'infant. Els nins jugaven a «bandolers» per entre les mates i ullastres; dels troncs, feien les eines que empraven per jugar: bassetges, tiradors, pistoles, espases... També jugaven a «Tarzan» entre els arbres i verds matolls, els crits ressonaven entre les muntanyes, fins que aquell eco anava minvant i es perdia amb el vent.

En aquella davallada de matolls, ullastres, garrovers, alzines i pins... tots hi jugàvem i corriem; les veus i les rialles s'ecampaven i es confonien amb els lladrucs dels cans i els cants dels ocells. Aviat vesprejava i sense ganes hàviem de deixar els jocs per tornar a ca nostra.

A llarg del temps, la gent canvià el nom i l'estructura de s'Era de Son Bordoi, va esser després la plaça de Son Bordoi.

Ha estat un lloc en el qual s'hi han fet moltes funcions i actes importants. L'any 1.959 hi feren un circ. La plaça

Jaume Pol «Coves» i Pere i Arnau «Reta». Foto cedida por Francisca «Reta»

Bar
Sa Galeria
vapes variades
glacsa major, 4
campanet

quedà tota coberta amb una vela blanca. L'any 1.963, un dels dies de festa del patró Sant Miquel, feren una corre-guda de bous, va esser molt espectacular i divertida. A més de tot això: balls, comèdies, cotxets de xoc, fogue-rons, trobades i tants altres espectacles. També els mer-caders d'animals hi anaven a pesar i a vendre porcs.

A hores d'ara la plaça de son Bordoi segueix oferint als campaneters tot el seu espai, més reduït i més tancat, perquè el progrés i l'avenintesa ha fet que a poc a poc s'Era de Son Bordoi sofrís una gran transformació.

D'esquerra a dreta: Perico «Cataixó», Miquel «des Pont», Biel «Caminer», Biel «Beneta», Miquel «Sivellleta», Catalina «Xineta» i Francisca «sa rossa marxanda». Cedida por Biel «Beneta».

Imatges de l'acte de col·locació de la primera pedra de l'escola a l'era de Son Bordoi. Cedides per Magdalena «de Son Monjo»

Bel «de Fangar», Francisca «Ponset», Joan «Portell» i Tomeu «Calatxa». Cedida por «Madò Biela».

Pere Amengual «Reta». Any 1964. Cedida por Francisca «Reta»

Antònia «Escolana» i Francisca «Xisqueta»

Francesc «Saboner», Jerònima, Francisca i Maria «Beteta», cedida por Maria Beteta.

CONVERSANT AMB

MARIA GUAL «PIU»

Madò Maria «Piu» és la viuda de qui va esser molts anys l'amo de sa farinera, la qual a hores d'ara ha estat derruïda.

Va néixer a Campanet l'any 1907 no varen tenir cap fill, emperò na Joana Gelabert «Pelada» de petita, sempre va viure amb ells i és com una filla.

SA FARINERA D'EN JOAN «BETETA»

Es meu home i jo vàrem comprar un tros de corral d'en Tomeu «Colom» s'home de na «Blanca». Tots aquells corrals donaven a s'Era de Son Bordoi, bé com et deia vàrem construir sa farinera i compràrem màquines. Sa maquinària en aquelles hores funcionava amb llenya. Es meu home va comprar un bon motor i aquest anava amb llenya i clovelles, això que et cont era devers l'any 1930. Després més envant posaren una centralita a Son Vivot i donava corrent a es poble i noltros empràvem sa corrent, gas pobre es deia, però funcionava molt bé i era ben còmode. Hi havia moltes pagades de llum, però així i tot ens duia manco feina que sa llenya. Es meu home i jo n'en feta molta de feina. Tenguérem homes llogats: en Sebastià «Monjo» i d'altres, també en Pere Josep «Qulleré» aquest, va estar llogat molts d'anys i anava manten-gut. Teníem un carretet i amb ell, anàvem a cercar es gra a ses cases, una vegada molt els tornàvem dur sa farina, anaven i venien tot es dia. Venia a moldre molta gent de Búger i de Moscarí. Ses monges de Moscarí, venien moltes vegades amb culets de sac de blat a moldre. Es forns que hi havia llavors també ens duien es blat a moldres.

Tota sa farina que empraven i venien la molíem noltros. Després més envant se gent ja ens duia ells mateixos es sacs de blat a moldre i venien a cercar-los. Posàvem un paper amb el nom a cada sac, el travàvem amb una gafa i així no hi havia confusions. Quan es duien es gra, posàvem es sac a damunt sa bàscula i els pesàvem. No només molíem blat, també ordi, faves, civada... per cada cosa empràven distintes moles, en teníem unes que estrucàvem s'ordi per menjar ets animals.

COM FEIEN SA FARINA

Pesàvem es blat, ordi, civada, blat de les índies... es blat el passàvem per sa «límpia» era una màquina que feia es blat net i el banyava, d'aquesta manera sa farina era més bona. Teníem una màquina que es deia sa «tramutxa», hi posàvem es blat i un sac a cada forat, sortia, a un es segó, a s'altre sa farina, com més fina era sa farina sortia més segó.

Sa gent la volia més comuna perquè així retia més. No

era gens complicat: es molí molia i ses màquines funcionaven...

TEMPS DE MOVIMENT

Fèiem feina es vespres, ben tancats a dins sa farinera, perquè estava prohibit moldre res. Venia sa fiscalia a revisar tots es negocis, tot era molt rigorós. A vegades feiem feina fins a les dues o les tres, jo anava a dormir més pret, en Joan, es meu home a vegades quedava un poc més. N'he vistes moltes de coses... i gent que estava amagada. Quan sentia algun cotxe, tenia un mal presentiment! venien a cercar qualcú des contraris i els duien no se a on. Feia feredat! jo no en vaig tenir mai de por. En aquelles hores només podien menjar pa de blat de les índies, de segó o d'ordi, era ben xerec. Jo també el menjava, menjar-ne de blanc, de farina de blat quan ningú el menjava, em pareixia com un pecat. D'això Déu no me'n demanarà compte.

S'ERA DE SON BORDOI MERCAT DE PORCS

A s'Era de Son Bordoi sempre hi va haver molt de ma-neig. Hi havia molts de troncs per serrar a sa serradora

d'en Guillem «Beteta», també n'hi havia de nostres que empràvem per fer funcionar es motor de sa farinera. També hi havia una peladora d'ametlles, era d'en Bartomeu «Pelat». Esteia ses ametlles a damunt s'Era per assecar-les.

A Son Bordoi hi anaven a pesar porcs i a vendre'ls. A sa nostra paret hi havia un ferro, hi penjaven sa romana i hi pesaven es porcs, i venga renou i grunyides... Sa gent engreixava un parell de porcs i els venien als mercaders, els pesaven, i els duien a Alcúdia. Venia es «frare» d'Al-

cudia a comprar-ne i els embarcava. Era un cunyat de l'amo en Joan de «son Puça», era un gran negociant. Es carreters carregaven es carros de porcs i per envant cap a Alcúdia. Es dies que pesaven porcs senties olor un parell de dies, però es negoci, era es negoci.

Gràcies madò Maria per haver-nos donat aquesta interessant informació.

B A R CA'S RETO

GELATS I TAPES VARIADES

INCA CENTRO AUTO, S.A.

CONCESSIONARI OFICIAL

OPEL

GM

Avd. d'Alcúdia, 71
RECANVIS I TALLER: Tel. 50 50 21
VENDES: Tel. 50 34 86

INCA

BAR ES CLUB

plça major, 25

tel. 51 60 48   cacmpacnet

JAUME ARROM «GANÚS», EMIGRANT CAMPANETER A AUSTRÀLIA

A les darreres dècades del segle passat i primeres de l'actual la part forana de Mallorca oferia unes perspectives socio-econòmiques molt reduïdes als seus habitants. Els excedents vegetatius d'una població en constant creixement no tenien cabuda dins un limitat mercat laboral a on el caciquisme, els salaris baixos dels jornalers i la mala situació del petit propietari agrícola carregat d'impostos constituïen algunes de les característiques més notables.

Aquestes circumstàncies impulsaren a nombrosos illencs a emigrar, cercant una millora en les seves condicions de vida, els Estats de l'Argentina, Cuba, Uruguai, Puerto Rico... que oferien aleshores les màximes facilitats a través d'una legislació clarament favorable a la immigració.

La població de Campanet també es va veure immersa dins aquesta conjuntura i un bon nombre dels seus habitants cercaren en el «Fer les Amèriques» una sortida a la seva problemàtica.

En Jaume Arrom Gual «Ganús» fou un més d'aquest conjunt d'emigrants campaneters. Era el membre més jove d'una família integrada, a més dels pares, per cinc germans barons, Sebastià, Joan, Antoni, Pere i ell.

L'any 1920, amb devuit anys, veient que el seu ofici d'espardanyer li presentava poques perspectives, abandonà el poble amb l'anomenat mestre Bernat «Goig» per dirigir-se cap Amèrica (probablement Cuba o Argentina), des d'on partirà posteriorment cap un país completament allunyat del destí habitual dels emigrants, no tan sols balears, sinó també de l'Estat espanyol, per la seva cultura, llengua, Austràlia.

En el nou assentament treballà inicialment com a mosso de cuina a un restaurant i més endavant aconseguí una important millora socio-econòmica apostant a les

curses de cavalls i montant un negoci relacionat amb aquesta competició esportiva. Les ganàncies que li generava el negoci sembla que les posava a nom d'amics seus per així lluirar-se dels impostos.

Des d'Austràlia inicià una fluïda correspondència amb la seva família, concretament amb el seu germà Joan, propietari del forn de «Can Ruberto», donant a conèixer el seu enriquiment afirmant:

Bel Rosa Gual

ASSEGURANCES MAPFRE

Sant Miquel, 77

Tel. 51 60 47 - 51 65 32

07310 CAMPANET

«Aquí (Austràlia), maneig les lliures com a Mallorca els ciurons».

Així mateix, amb les cartes enviava doblers (45-50 lliures, aproximadament— per repartir entre sa família, amics com Margalida «Beneta», Miquel Cabanelles, Antònia «Butxacota», i per ingressar a un compte seu que tenia al banc per pagar les despeses de les futures estades a Campanet. Aquestes foren efectives, per primera vegada després de trenta anys, del març al setembre de 1950 i una altra posterior tengué lloc des del setembre de 1953 fins al març de 1954. A Campanet s'allotjava a casa del seu germà Sebastià, encara que sempre anava a dinar al forn de Can Ruberto, a on se'n recorden del seu costum de rentar-se sempre amb aigua fresca, inclús durant l'hivern.

Al poble es mostrava com el típic emigrant enriquit i sovint acompanyava al seu germà Joan, conegut jugador de cartes, a Palma.

Després de la seva última visita a Campanet continuà des d'Austràlia mantenint la correspondència fins als anys 1963-64 en què va escriure per darrera vegada dient: «Me despido para siempre de todos vosotros. Adiós». Des d'aquell moment es deixar de rebre notícies

d'aquest singular personatge que sembla trobà fortuna a un país molt allunyat dels llocs d'assentament americans característics de l'emigració balear.

Joan Buades Crespi

Aquestes breus notícies sobre la vida de Jaume Arrom «Ganús» han estat possibles gràcies a la informació facilitada per Guillem Mir «des Forn» i Catalina Bennas «Codonyet».

PROGRAMACIÓ RADIO PICORNELL

Al punt 100 de la F.M.

DIMECRES

20:00 S. Inf. RAC
20:10 Vuit per Deu.
21:00 S. Inf. RAC
21:10 Vuit per Deu
22:00 S. Inf. RAC

DIJOUS

19:00 Avanç Informatiu
19:15 Barcelona 92..
19:45 L'estiu del dijous.
20:00 Notícies 10
20:10 L'estiu del dijous
21:00 Notícies 10
21:10 Músiques alternatives.
22:00 Notícies 10

DIVENDRES

21:00 De Música clàssica.

DISSABTE

10:00 Músiques alternatives
11:00 Cocktail Picornell.
11:30 Parròquia St. Miquel
13:00 Notícies 10
13:15 Barcelona 92 (R)
13:45 L'estiu del dijous (R)
14:00 Notícies 10
14:10 L'estiu del dijous (R)
15:00 Vuit per Deu (R)

DIUMENGE

10:00 Barcelona 92 (R)
11:00 L'estiu del dijous (R)
12:00 Vuit per deu. (R)
14:00 De música clàssica
15:00 Músiques alternatives (R)

Durant la resta del dia hi ha connexió amb la R.A.C. 105.
R. Picornell, al 100.45 de la F.M.

ES TRIQUET

llibreria i papereria
plaça major, 10

tel. 516830 campanet

CONVERSA AMB L'AMO EN JOSEP «MENGO»

Fent un repàs al temps d'enrera; un temps de costums ancestrals, de feines i d'eines avui arreconades, després d'haver protagonitzat la vida del nostre poble durant molts d'anys; avui ja es troben sense vigència, desfasats, tirats a la vorera del camí, o arraconats davall un porxo amb la canyissada vella, ple de goteres, empesos per la història, o engolits pel progrés, que traumatitza i enfosqueix el passat.

Un d'aquests oficis era el de cabrer. Quina era la seva feina, com la feia, quin fi perseguia? Ningú millor per a respondre a aquesta que l'amo en Josep «Mengo», que jo he conegut fent de cabrer.

Un home de vuitanta-sis anys, casat amb n'Angela «Saliva», que s'aguanta bé i té el cap ben clar i que, molt amablement, contesta les meves preguntes.

-L'amo en Josep, jo som un poc més jove que vos, i record que vos fèieu de cabrer. Voldríeu dir als lectors de la nostra revista sa vostra experiència en aquest món dels animals, en concret, ses cabres? quina feina era sa vostra? conta-ho a fi de donar a sa gent jove d'avui, i no tan jove, una idea de com era d'aspre i difícil cosa sa vida d'aquell temps.

-Sí, i ho faré de molt bon gut.

-Vàreu començar a fer feina de ben jove?

-Sí, i tan jove, tendria uns dotze anys.

-A quina possessió començàreu?

-Vaig començar a fer de pastor a Santiani, i al cap de dos mesos vaig anar a guardar ses cabres, unes cent quaranta.

-Ses cabres, donaven molt de rendiment?

-Sí, un any amb altre tenien de tres mil a tres mil cinc-centes pessetes d'aquell temps.

-A part des benefici econòmic que donaven, quins altres avantatges aportaven?

-Un altre benefici era que feien ben neta sa garriga, els agrada molt es brostejar, és a dir, menjar ets ulls d'esbarzer, d'ullastre i d'aladern.

-I per que les guardàveu?

-Perquè no passassin a ses finques des veïnats, i per cuidar es cabrits quan neixien.

-Es cabrits acabats de néixer tenen perill?

-Sí, es corbs de vegades en maten qualcun.

-I vos, quan vàreu començar, què guanyàveu?

-Vaig començar amb dotze pessetes cada mes i sis «barqueres». Sa «barquera» vol dir que ses cabres eren seves i lo que treia també.

-Aquestes cabres eren molt salvatges?

-Salvatges del tot no ho eren, però per dur-les en es corral havíem de ser un parell d'homes ben arromangats.

-Per què les duieu en es corral?

-Per tornejar es cabrits i senyar-los. Llavors els tornàvem amollar i per Sant Pere els solíem vendre.

-Heu dit tornejar, què és aixó?

-Se tornejava es cabrits per llevar-los «s'homonua», és a dir, els aturaven es seu «desarrollo» sexual. D'aquesta manera, s'animal es tornava més abrinat, més gras, i s'olor pròpia des cabrit li fugia.

-Du molta de feina es tornejar?

-No, amb una pauma li estrenyia ses venes, i al cap d'uns dies ja estava bo.

-Record que vos he vist amb una corda pes coll, per què?

-Sempre duia una corda per rescatar qualche cabrit enrocat, o també embatzerat.

-Devíeu menar un bon ca?

-Sí, sense un bon ca no podia anar, i si sortia xerec aviat l'havia despatxat.

-Per agafar es cabrits, vos ajudaven?

-Sí, es cabrers de ses possessions veïnades mos ajudaven. De la Mola, es Castell, Monnàber Nou,... en haver acabat d'aplegar ses cabres anàvem a dinar a ses cases. Havien de ser homos forts i experimentats.

-He sentit a dir que es senyor de Biniatró no volia ses cabres dins lo seu. Quins motius tenia, a més des dret de propietat?

-Es sabut que sa cabra és desastrosa. Li pelava es pins, se menjava ets empelts.... per aquest motiu, es garriguer en tobrar-ne cap a dins ca seva els pegava un tir.

-Amb es garriguer de Biniatró que vos matava ses cabres, vos devíeu mirar com es fesols?

-Ja pot pensar que era així. Un dia mos topàrem a sa partió de ses dues possessions i li vaig dir: «en haver mort un animal, vés-te'n, perquè si te troba per allà no dispong de jo!». Gràcies a Déu no mos tornàrem topar. Després es va fer una paret amb una «alambrada» i es varen acabar es problemes.

-Quants d'anys vàreu fer de cabrer?

-Uns quaranta-cinc.

-Amb tants d'anys amb es belar de s'animal ja devíeu sebre com se trobava, ja fos enrocat o embatzerat?

-Sí, amb es belar coneixies com se trobava i a on se trobava.

-És de suposar que no vàreu estar sempre amb es

matix amo...

-En vaig conèixer tres: l'amo en Jaume «Bater», es «Solleric» i en Tolo.

-Per menjar, com ho fèieu? davallàveu a ses cases?

-No, menjava dins sa garriga. Un bocí de pa, un tros de formatge o sobressada i quatre figues seques era es meu dinar. En aquell temps no hi havia sa pardaleria d'ara!

-Ets animals i vos d'on bevíeu?

-De sa Font de sa Pega de Monnàber.

-En cas de mal temps, teníeu amagatall?

LLEGIU i ANUNCIAU-VOS

a **CAMPANET**

-Sí, ses cabres i jo dins sa cova.

-D'hivern, per sa garriga. Devíeu patir mol de fred?

-Hi havia dies que era mal de sofrir, però feia un bon foc i amb una bona pellissa que duia ja en podia fer.

-Sa pellissa era de cabra?

-No, era una pell de boc, grossa, que me tapava tot es cos. Sí, vivadell quin animal! no en vaig tenir altre de tan bo com aquest, de boc. Hi havia poques cabres que amb ell només fesin un cabrit, sa majoria, dos o tres.

-Devia esser una espècia de sultà amb es seu harem...

-Jo li deia el Rei.

-Amb els altres cabrers de l'encontrada vos duieu bé? no hi havia rivalitats entre vosaltres?

-No, no hi va haver mai cap paraula. Cada guarda tenia el seu senyal d'identitat.

-Amb el so des picarol, sabíeu quina cabra el duia?

-De moltes, sí.

-Ses cabres, a més de menjar ulls d'ullastre i d'aladern, no podien menjar altres coses?

-Sí, els cabrers mos cuidavem de cremar el càrritx durant l'estiu i, després d'una bona saó, tornava créixer tendre i esponerós. Llavonses hi pasturaven ses cabres tranquil.lament. També s'omplien sa panxa de glans i olivó.

-Devíeu seleccionar ses cabrides com a cria?

-Sí, ses més grasses i abrinades perquè els animals, menjant lo mateix, sempre n'hi ha que són més profitosos. A més, s'ha de procurar que es braguers no siguin massa grossos per mor d'esbatzers i argelagues.

-Es cabrits i ss cabres, a quin preu anaven?

-Es cabrits a sis reals sa terça, i ses cabres a bulto, a dotze o a quinze pessetes cada una.

-Es cabrits, quin pes solien fer?

-Unes seixanta terces.

-En aquell temps devíeu estar més fort que no ara...

-I tant! Pareixia un llagost botant d'una roca a s'altra.

-Amb sos cabrers de ses possessions veinades, devíeu fer qualche torrada?

-No, no en solíem fer.

Fins aquí va arribar la xerrada amb l'amo en Josep «Mengo», un bon coneixedor dels animals.

M'imagin a l'amo en Josep, en el seu temps de cabrer, amb la corda pel cos, aguantant el gaiato d'ullastre amb les dues mans, el bossot de pell de cabra al costat, la pellissa de boc a l'esquena, el ca de bestiar gros i negre,... el m'imagin com un guerrer llegendari, emmarcat dins la garriga i el boscatge com a fons, sentint-se senyor absolut de l'encontrada, mirant, no amb despreci, sinó indiferent a la gent del poble, la gent de la planura.

I que és d'hermosa l'encontrada,

i que és de ric el nostre terme!

Es la cova refugi de tempesta.

el brollar cantador de la fonteta

que convida, com sempre, a la beurada.

Pere Antoni Reinés Morell

CAMPANET TÉ MERAVELLES

Campanet té meravelles
que Déu fins ell va crear,
són molt dignes d'admirar,
les poden qualificar:
el sol, la lluna i estrelles.

La bella vall de Sant Miquel,
quan la veig el cor s'eixampla,
s'obre de pinta en ample
i em sembla entrar el Cel.

Bartomeu de Can Xineta,
marger de professió,
t'ho pots tenir per honor,
fores gran descobridor
d'un tresor dins la roqueta.

Suggeresc un homenatge
per l'amo en Tomeu Xineta,
un tresor dins la roqueta
descobrir aquest personatge.

El predi de So Na Pacs
forma un ric paisatge,
entre els pins i el boscatge
té uns grans covals amagats.

A les falde de la Serra
del terme de Campanet,
dins el cor d'un pujolet
té una cova davall terra.

Guarda un tresor Campanet
davall el pel de la muntanya,
un enginyer amb molta manya
amagat tenia un secret
que és lo millor d'Espanya.

És un tresor natural
fet per un gran constructor,
és el Déu nostre senyor
també Rei universal.

És un museu d'escultures
d'un artista mundial,
hi ha escultures d'animal
i diferents figures.

Allò és un formós palau
amb unes espaioses sales,
amb joies i ben adornades
dins ell hi reina la Pau.

Em sembla un Cel estrellat,
amb claror que mai s'apaga,
la gent queda astorada,
no acaba de fer mirada,
en veure'l tan adornat.

També hi ha cortinatges
brodats de fil d'or i argent,
embadalida queda la gent,
estrangers, grans personatges.

Hi ha diferents sales
que es mereixen contemplar
i les varen batejar
del lloc castell de les fades.

Una ciutat encantada
on hi ha elefants blancs,
paisatges orientals
i una torre tombada.

La sala de la palmera
i la cascada sonora,
vengui vostè que ens honora
a visitar la joia campanetera.

Hi ha fideus blancs com la neu
fets de la naturalesa,
allò és d'una gran bellesa
que fabricà el bon Déu.

En Romeu i na Julieta
ho són, els dos guardians
de perles i diamants
que hi ha a dins la saleta.

Uns turistes alemanys
quan les varen visitar
embambats varen quedar
en veure coses importants.

Em semblen columnes d'or
aquelles estalactites,
també les estalacmites
i els que hi feim les visites,
amb goig eixamplam el cor.

A l'entrada hi ha un jardí
i també una esplanada
i tota aquella contrada
té una estupenda mirada
que un frissa de tornar-hi.

L'església de Sant Miquel
una molt vella relíquia,
és la joia més antiga,
enmig de la ruralia
dels nostres padrins fidels.

Una joia arquitectònica
del bell temps de l'antigor,
prestem-li atenció
i també admiració,
tenguem-la dins la memòria.

Una de les més antigues
que dins Mallorca trobam,
meam si la conservam
i entre tots ens hi afanyam
perquè no caigui en ruïnes.

Podem esser molt alabats
d'aquest antic oratori,
és aquest el patrimoni
dels nostres avantpassats.

Fonts d'aigües cristal·lines
brollen d'aquells paratges,
amb els «guapos» paisatges
i esponerosos boscatges
ho són fresques i molt fines.

Del predi de Gabelli
reboten d'aigües ses Ufanes,
quan plou a dins les muntanyes
brolla un cabal que no es pot dir.

Aquests elevats cabals
compareixen als torrents
per bé abeurar les gents
i donen vida a les marjals.

Les aigües des de l'altura
donen vida a un jardí,
mil honors jo vull rendir
als qui el varen construir
enmig de la gran planura.

Aquests preciosos jardins
dedicats a l'agricultura
fruiten de llegums i verdura
per alimentar els mallorquins.

Mossèn Riber i Campins,
molt honorable senyor,
bon poeta i escriptor
i glòria dels mallorquins.

Fóreu gran enamorat
d'escriure'n, de poesia,
per vós va arribar el dia
de versar el minyó orat.

Miquel dels Sants Oliver,
un famós periodista,
i també fou gran cronista,
honor dels campaneters.

El vostre lletrut paisà
model de «sabidurai»,
amb una gran alegria
el vos he volgut glosar.

Aquest és el meu regal
que faig als campaneters
sense afany de fer doblers
i el generós pobler
el vos fa especial.

L'adéu vos vull donar
amb goig i amb alegria,
amb pau i amb harmonia,
he feta aquesta poesia
per Campanet realçar.

Guillem Grespí Pons «Cremat»
Adreça: C/ Mossèn Riber, núm. 16
Sa Pobla

ACTIVITATS VERDES

MAIG - JUNY

II Congrés d'Els Verds.- Margalida Ferriol, Margalida Rosselló, Angels Fermosselle, Pere Morell, Jordi López, Rafel Miquel Oliver i Biel Pomar foren escollits membres de la Mesa Permanent d'Els Verds de les Illes Balears durant el congrés que aquest partit va fer a Campanet.

En el congrés es varen debatre les ponències sobre Qüestió Nacional, Estatut de les Dones i Organització Interna d'Els Verds.

La mesa Permanent sortint va informar de la seva feina feta durant els passats dos anys i la mesa Permanent sortint va informar de la seva feina feta durant els passats dos anys i posteriorment es va elegir a la nova Mesa.

Als actes hi assistiren representants del Partit Popular -UIM, del PSIB- PSOE, de Ràdio Picornell, del BEC, Correu Verd i de la Revista Campanet. Els representants del PSM no hi varen assistir hi es varen excusar per aquest fet.

Els actes varen començar a les 4 dels dissabte 16 de maig a la Casa de Cultura i a la Rectoria, a la nit es va oferir un sopar-festa a fora vila pels congressistes, premsa i convidats. Diumenge 17 es va celebrar el plenari del Congrés, es va oferir un refresc a Sa Rectoria i a les 14'45 hi va haver un dinar al Bar Sa Galeria.

L'organització del Congrés vol agrair la col·laboració de tota la premsa i de les diferents entitats i Institucions: Ajuntament de Campanet, Parròquia de Sant Miquel, Associació de la Tercera Edat Sant Antoni de Campanet, Ràdio Picornell, Audiomar, Llar de la Tercera Edat, Bar Sa Galeria i a totes aquelles persones que desinteressadament varen ajudar en l'organització dels actes.

CAMPANYES DEL BEC

En les darreres setmanes el Bloc Ecologista ha participat en diferents campanyes, són les següents: la primera a favor de que s'autoritzi el fet de poder dur bicicletes a la línia de tren Palma-Inca, l'altre, promoguda pel GOB, que demana la declaració de Parc Natural per a la Serra de Tramuntana i la darrera la que hi ha en contra de la celebració del Quinto Centenario del Descubrimiento.

REUNIÓ AMB L'AJUNTAMENT

Dissabte dia 24 de maig hi va haver una reunió entre la Tte. de Batle de Campanet i el Secretari Gral. del BEC, a la reunió que es va fer a l'Ajuntament es va tractar del projecte de la nova carretera d'entrada i es va fer balanç de les campanyes de reciclatge. Dia 3 es tornaren a reunir per a elaborar el fullet ecologista que publiquen conjuntament amb el GOB les dues entitats camperones.

VAGA GENERAL

El BEC va donar suport a la convocatòria de vaga general del 28-M. A Ràdio Picornell la vaga fou seguida per un 100% del personal que treballava aquell dia. No es varen emetre els serveis informatius.

CAMPANYA DE RECICLATGE

La darrera recollida fou dissabte dia 27 de juny. La propera serà el

dissabte 29 d'agost. Els recordam que només recollirem robar i paper, tot ho heu de posar dins bosses, capses o lligat. S'ha de treure abans de les 10 del matí i s'ha de deixar al carrer allà on es pugui veure bé. No es recollirà xatarra ni vidre, ja que aquests materials s'han de dur als contenidors que hi ha aposta.

CESAMENTS A RADIO PICORNELL

El Consell Directiu de dia 10 de juny va aprovar els cesaments de Damià Camunyes Reinés i Pere Morell Bennassar dels seus càrrecs de Responsable Tècnic i Tresorer de Ràdio Picornell.

A la mateixa reunió es varen aprovar els nomenaments de: Catalina Rosselló i Alzina com a nova Directora General de Ràdio Picornell, en substitució de Guillem Mora i Pons que va cesar del seu càrrec dia 30 de juny; Maria Victòria Alzamora i Palou fou anomenada Tresorera i Joan Martorell i Martorell Responsable Tècnic.

PROGRAMA PETRA

El BEC va presentar dins els Projectes d'Iniciativa Juvenil de Programa PETRA de la Comunitat Europea un projecte anomenat «Campanyes de Reciclatge». Projecte amb un pressupost d'uns 3 milions de pessetes i amb el qual s'intentarà potenciar el reciclatge i la recollida selectiva al nostre municipi, amb campanyes d'educació i instal·lació de contenidors.

El projecte compta amb el suport de l'Ajuntament de Campanet, Fundació Deixalles i Ràdio Picornell.

ECOLOGIA DOMÈSTICA

MODERA EL CONSUM D'AIGUA

-La dutxa és millor que el bany -mentre que per omplir una banyera fan falta 300 l. d'aigua, una dutxa de cinc minuts consumeix menys de 100 l.

-No és higiènicament recomanable dutxar-se més d'una vegada cada dia, i això amb aigua tèbia i sabó neutre. Assimilar higiene a esser tot el dia davall la dutxa és un error.

-No estiris innecessàriament la cadena. Cada cop que ho feim, es consumeixen de 10 a 15 l. d'aigua.

-Tanca bé les aixetes. Encara que et sembli insignificant, deu gotes d'aigua per minut són 2.000 l. d'aigua taldats a l'any.

-Si tens rentaplats, no l'usis, llevat que sigui ple. Cada rentada consumeix 40 l. d'aigua i, a més, el detergent que s'hi usa sol contenir fosfats (modera'n la dosi).

UTILITZA ALTERNATIVES NATURALS

-Fabrica el teu propi rentaplats: dilueix sabó tipus Lagarto dins aigua calenta. És eficaç contra el greix i no contamina l'aigua amb fosfats.

-Per netejar els dipòsits calcaris de la tassa, del lavabo i del bany, pots utilitzar vinagre en comptes de lleixiu i derivats. Així evitaràs la destrucció de l'equilibri bacterià de les aigües residuals.

-Per abrillantar metalls com el bronze i el coure, és ideal el suc de llimona.

-Prepara el teu propi abrillantador de mobles barrejant el suc de llimona amb el doble de volum d'oli.

-No omplis els armaris de detergents especialitzats: són els més inútils. Sovint n'hi ha prou amb el sabó de rentar els plats per netejar la ceràmica, el vidre, la fusta, l'esmail, els plàstics, etc.

-No a la sobredosi. La dosi que recomanen els fabricants ja sol esser superior a la necessària. Això no obstant, nosaltres ens entestam a afegir-n'hi més perquè «quedi millor», quan en realitat la resta es tuda arrossegada per l'aigua i an sols contribueix a contaminar més.

-El millor desodorant: suc de llimona. El medi àcid acaba amb els bacteris causants de la mala olor.

COMPARTA'T COM UN CONSUMIDOR RESPONSABLE

-Abans d'elegir un producte, tracta d'assabentar-te dels seus components, de la seva procedència, del risc per a la salut...

-Cerca els que més components naturals tenguin, i no et deixis dur per la «secreta fórmula revolucionària».

-Desconfia dels productes amb olors molt penetrants, solen emascarar substàncies no saludables.

-Quan un article està molt ben embolicat, demana't si no serà perquè allò que hi va dins no és prou valuós per si mateix i per això cal adornar-lo.

-Evita els aerosols: són molt perjudicials i en absolut imprescindibles. En lloc seu, pot utilitzar polvoritzadors: tenen el mateix efecte i no perjudiquen la capa d'ozon.

-No utilitzis els desodorants per al WC. Són perfecta-

ment inútils, tan sols dissimulen les males olors (i a vegades la barreja és pitjor que l'original). A més, solen contenir una substància. Paradiclorobenzè, que és perjudicial per la salut. A vegades tinten l'aigua de color blau i pretenen convèncer-nos que el blau és el color de la neteja!

-No tireu mai per la tassa o pel lavabo pintures, vernissos, dissolvents o olis. Aquests formen una partícula a la superfície de l'aigua que impedeix l'intercanvi de gasos i asfixia la vida que hi ha davall. Si no teniu més remei que desfer-vos-en, ficau-los dins un recipient tancat i tirau-los als fons.

BONA TEMPORADA DELS BENJAMINS

ELS INFANTILS

Ja han acabat totes les competicions futbolístiques que han comptat amb la participació d'equips campaneters. Per desgràcia la nostra revista no sempre ha pogut donar notícia dels diferents equips per manca d'informadors.

De tots els equips locals els Benjamins han estat els que han aconseguit més èxits i una millor classificació. Han quedat situats en quarta posició.

D'un total de trenta-quatre partits, n'han guanyat vint, n'han empatat vuit i n'han perdut sis. Han fet cent vint-i-cinc gols i els n'han empatat

vuit i n'han perdut sis. Han fet cent vint-i-cinc gols i els n'han fet cinquanta-tres.

El seu joc ha estat irregular, però el balanç final d'aquest equip, que ha estat entrenat per en Jaume Raió, ha de ser considerat ben positiu.

Taula final de golejadors:

Pere Antoni Pons.....	31
Joan Amengual.....	27
Jaume Raió.....	22
Jaume Nadal.....	22
Ramon Morell.....	17
Pep Morell.....	3
Toni Capellà.....	1
Martí Plomer.....	1
Bernat Vanrell.....	1

ELS JUVENILS

APA Bto. Ramón Llull - APA Can Picafort.....	0-2
Alcúdia - Poblense.....	0-8
Llosetense - Margaritense.....	1-2
Consell - Campanet.....	0-3
Bto. Ramón Llull - Binissalem.....	2-3
Atco. Sencelles - Atco. Alaró.....	5-0
Pto. Pollença - Pollença.....	2-2
J. Sallista - Xilvar.....	3-0
J. Sallista At. - Murense.....	4-4

Poblense	34	33	1	0	269	12	67
J. Sallista	34	30	2	2	198	24	60
Xilvar	34	22	6	6	122	55	50
Campanet	34	20	8	6	125	53	48
Pollença	34	20	6	8	94	53	46
Binissalem	34	20	6	8	109	50	46
APA Can Picafort	34	19	6	9	81	39	44
Bto. Ramón Llull	34	18	6	10	105	45	42
Llosetense	34	15	9	10	102	69	39
Margaritense	34	17	4	13	77	72	38
Murense	34	14	6	14	80	83	34
Consell	34	10	6	18	57	88	26
J. Sallista Atco.	34	10	3	21	60	98	23
Atco. Alaró	34	7	1	26	42	161	15
Pto. Pollença	34	6	3	25	40	136	13
Alcúdia	34	3	0	31	24	234	6
Atco. Sencelles	34	1	4	29	22	202	6
APA Bto. R. Llull	34	2	1	31	22	155	5

ESTANC i PAPERERIA

CATALINA BARRERA

Llibres
i
Material
Escolar

AGENDA DE LA VILA

NOCES D'OR

L'amo en Nadal Bisquerra Gomila i Catalina Martorell Quart. El passat mes de maig celebraren el cinquanta anys de vida en comú. Es tracta d'en Nadal i na Catalina, els amos de «Son Estrany».

Celebraren les seves noces d'or amb bona salut fent una festa familiar. Han tengut fills, na Bel i en Nadal i quatre néts.

Els desitjam molts anys més de salut, unió i alegria.

LES PRIMERES COMUNIONS

Alumnes de cinquè guanyadors del premi Baldiri Reixac i,

Alumnes de vuitè. De l'escola LLORENÇ RIBER DE CAMPANET.